

“Votem Lula, però no ens agrada el que fa”

João Pedro Stédile (Lagoa Vermelha, Rio Grande do Sui, Brasil, 1953) és el líder del Moviment dels Treballadors Rurals sense Terra (MST) i un dels membres més actius de l'esquerra radical brasilera. Tot i que l'MST dona suport al president Lula da Silva, Stédile és crític amb alguns aspectes de la seva gestió, sobretot pel que fa als biocombustibles.

El president Lula da Silva, a qui heu donat suport electoral, ja fa sis anys que governa al Brasil, però no sembla gaire contents. Com veieu l'obra de Lula des de l'MST?

—Primer de tot s'ha de dir que el fenomen Lula és difícil d'entendre. Ens resulta difícil als brasilers i tot. És un govern de coalició i conciliació. El resultat d'una aliança entre un sector del fort moviment popular i sindical dels anys 80 i un sector de la burgesia que podríem anomenar intel·ligent. Per tant, és un govern molt contradictori que promou mesures que interessin els pobles i algunes altres que no. Es va mostrar contrari a l'ALCA [Aliança per al Lliure Comerç de les Amèriques] i, per tant, contra els Estats Units, i això es bo. Però després es mostra a favor de l'OMC, que és el projecte del capitalisme transnacional. Dóna suport al Mercosur, que és important perquè és una iniciativa regional, però tampoc no ingressa a l'ALBA, la proposta d'integració més social que promouen els governs més d'esquerres, com els d'Hugo Chávez i Evo Morales.

—Amb això voleu dir que Lula té un projecte propi?

—No. Lula no té projecte propi. Ni tan sols té un equip de govern que sàpiga clarament quina línia seguir, i és per això que fa aquests tombos. N'hi ha

prou de veure les fotos dels diaris: un dia surt abraçat a Bush i estan enamorats i la setmana següent s'asseu amb Chávez i també n'està enamorat.

—Els mitjans de comunicació europeus mostren Lula com una alternativa presentable a Chávez. Ho veieu així?

—Això pensen els sectors de la burgesia més intel·ligents; pensen que val més mantenir Lula, perquè si hi posen algú netament neoliberal podria augmentar el descontentament social i fer emergir propostes més radicals. A aquest sector li convé Lula, però uns altres de més purs no hi confien, perquè no és un d'ells i no té un projecte netament capitalista. Lula és el resultat d'aquesta correlació de forces, un empat polític en què no ha hi ha capacitat de mantenir el projecte neoliberal —perquè la societat ja s'ha adonat que no li convé—, però a la vegada tampoc no representa un projecte típicament d'esquerres.

—El seu projecte, doncs, és més proper a la socialdemocràcia?

—Es difícil de fer comparacions, però es podria dir que Lula és una mena de Zapatero: no és d'esquerres, però no és el PP. Nosaltres diem que és un vintè: l'1% més ric del país —els bancs i les multinacionals— mai no han guanyat tants diners com amb Lula. Però a la vegada, el 20% més pobre —els 40

milions que abans passaven fam— ara reben una cistella bàsica alimentària del govern. Això els manté vius, però no representa canvis. Genera vots, però no dignitat. Hi ha 40 milions d'adults brasilers que sobreviuen per aquesta política i donen suport a Lula per això, i a més s'hi senten identificats. Però nosaltres, com a esquerra, hem de tenir la visió crítica que això no canvia res. És un espai de transició, però cap a on? Jo espero que sigui una transició cap a un govern més popular, però no ens hem escapat de tornar a un de més neoliberal. De fet, el successor de Lula —a qui ell donarà suport— serà pitjor. No crec que sigui de dreta pura, però no tindrà la mateixa composició popular i tombarà encara més cap al centre.

—Malgrat tot, l'MST continua donant suport al president. No teniu por que això també us desgasti a vosaltres?

—És un risc i, de fet, alguns sectors ho han patit molt, però quina vacuna pot evitar que et confonguis i que es confongui la gent? Continuar lluitant. Nosaltres diem: “Sí, votem Lula, però no ens agrada el que fa”, i continuem lluitant.

—És difícil d'oposar-se al govern des de l'esquerra?

—L'MST continua creixent des del punt de vista orgànic, organitzatiu i d'acumulació de forces pròpies, però estem encarant un període històric molt advers per les conquestes socials de la gent que viu al camp. I això no té gran cosa a veure amb Lula.

—Amb què te a veure, doncs?

—Fins fa poc, encara hi havia un espai per a la distribució de terres dins un model de desenvolupament industrial. Però què passa ara? Amb l'hegemonia neoliberal, les transnacionals s'han introduït a l'agricultura i a això s'hi ha afegit un agreujant conjuntural, però molt important: els biocombustibles. Els biocombustibles —nosaltres no acceptem aquest terme; els anomenem *agrocombustibles*, perquè no té cap sentit anomenar-los *bio*— representen l'aliança de les petrolieres, les automobilístiques i el gran capital financer que vol mantenir aquest patró d'acumulació que és l'actual model de transport. Però per això a Lula li cal justificar-se amb vista a la societat i assegurar que els

El líder del Moviment dels Treballadors Rurals sense Terra, João Pedro Stédile.

agrocombustibles no són tan dolents i que es reduirà la contaminació. I continuar així trenta o quaranta anys més. I mentrestant, ja pensaran més tecnologies i més centres de beneficis. Ara per ara, estan convençuts que el centre del capitalisme encara ha de ser l'automòbil. Aquestes grans empreses arriben al camp amb un feix de bitllets, acaparen terres, hi imposen el monocultiu de la canya, de la soia i del blat de moro. Això ha originat un procés molt violent de concentració de la terra i d'intensificació d'un model agrícola molt intensiu en maquinària i químics, que, per tant, expulsa mà d'obra i és agressiu amb el medi.

—És a dir, que la reforma agrària es fa enrere?

—És obvi que en aquest model no hi ha espai perquè avanci una reforma agrària clàssica. Nosaltres continuem ocupant terres, però la conquesta resulta més difícil. Abans ens enfrontàvem

a un terratinent antiquat i ara ens enfrontem al capital internacional. Volem repartir la terra per als pobres i ells la volen acaparar per a la canya que necessiten per a l'etanol. Però això, com tot al món, és contradictori. I aquí també hi ha una contradicció bona per a nosaltres.

—Quina és aquesta contradicció?

—Aquesta situació ha donat peu a una necessitat d'aliança més forta entre tots els camperols, no tan sols els sense terra, i això s'ha articulat al voltant de Via Camperola Brasil, que suma molts moviments socials diferents. De manera que els sense terra ja no estem sols. Però, a més, com que aquest fenomen és internacional, ha creat les condicions polítiques per a ajuntar-nos amb moviments d'Europa, Corea, Mèxic, l'Argentina, etc., en allò que s'anomena Via Camperola Internacional. Són moviments fruit d'un procés de politització molt més ràpid

de la pagesia. Abans, quan ens oposàvem al terratinent, el nostre enemic tenia nom, cognoms, el coneixies fins i tot personalment. Ara hem d'enfrontar-nos a una classe —la burgesia internacional— i un model tecnològic —el dels agrotòxics i l'enginyeria transgènica—, i hem de pensar un model de producció alternatiu, cosa que abans no vàiem clara.

—I ara ja l'hi veieu?

—És això que nosaltres anomenem *model agroecològic*, que resulta d'organitzar la producció de manera que no afecti el medi, que garanteixi una vida digna a la gent que viu de la terra i que produeixi aliments més sans i barats prop d'on es consumiran, allò que es coneix per *sobirania alimentària*. I per aquest tercer punt és per on creiem que podem ampliar la nostra aliança amb la gent que viu a les ciutats.

Joan Canela i Barrull